

ZÁKLADY SPECIÁLNÍ PEDAGOGIKY – OFTALMOPEDIE

Zita Nováková

Kontakt

- Zita Nováková
- znovakova@ped.muni.cz

pracovna 02009, Poříčí 9, 1. patro

Požadavky k absolvování předmětu

Skenovací písemný test s výběrem otázek

Termín dohodou v prosinci, informace hromadným e-mailem

Okruhy a výběr z literatury

Viz. Studijní materiály předmětu a hromadný e-mail v Informačním systému

HAMADOVÁ, P.; KVĚTOŇOVÁ, L.; NOVÁKOVÁ, Z. *Oftalmopedie. Texty k distančnímu vzdělávání*. Paido: Brno, 2007.

FINKOVÁ, D.; LUDÍKOVÁ, L.; RŮŽIČKOVÁ, V. *Speciální pedagogika osob se zrakovým postižením*. Olomouc: UP Olomouc, 2007.

KEBLOVÁ, A. *Integrované vzdělávání dětí se zrakovým postižením*. Praha: Septima, 1998.

KVĚTOŇOVÁ-ŠVECOVÁ L. *Oftalmopedie*. Brno: Paido, 2000.

MÜLLER, O. *Dítě se speciálními vzdělávacími potřebami v běžné škole*. Olomouc: VUP, 2001.

VÁGNEROVÁ, M. *Oftalmopsychologie dětského věku*. Praha: Karolinum, 1995.

SMÝKAL, J. *Tyflopedické kalendárium nebo Tyflopedický lexikon jmenný*. Brno: Technické muzeum, 2007.

Úvod

Na světě

374 mil. osob se zrakovým postižením

45 mil. nevidomých

87% z rozvojových zemí(www.who.int)

ČR

60-100 tis. osob se zrakovým postižením

7-12 tis. nevidomých

60% těžce ZP nad 60 let_(srov. Finková et al., 2007; Řehořová In Rozsival, 2006)

JEDINEC SE ZRAKOVÝM POSTIŽENÍM

jedinec se zrakovým postižením

...má narušeno zrakové vnímání tak, že mu způsobuje **potíže v komunikaci, orientace v prostoru, sebeobsluze, učení, poznávání a sociálním začlenění**_(Dotřelová a kol. 2011)

... má postižení zrakových funkcí trvajících i po medicínské léčbě nebo po korigování standardní refrakční vady a zrakovou ostrost horší než 0,3 (6/18) nebo zorné pole je omezeno pod 10° při centrální fixaci... _(www.who.int; ÚZIS, 1992)

PARADIGMA OFTALMOPEDIE

oftalmopedie (Brno), tyflopédie (Olomouc, Praha)

speciální pedagogika osob se zrakovým postižením

OFTALMOPEDIE

obor speciální pedagogiky, zabývající se výchovou, vzděláváním a rozvojem osob se zrakovým postižením

CÍL A SRUKTURA OFTALMOPEDIE

Cíl oftalmopedie

nejvyšší stupeň socializace a zajištění adekvátních podmínek pro edukaci, přípravu na povolání, pracovní zařazení a plnohodnotné společenské uplatnění

V kontextu kvality života

Struktura oftalmopedie

různá hlediska

Spolupráce s ostatními vědami

HISTORIE A PÉČE O OSOBY SE ZRAKOVÝM POSTIŽENÍM

VZDĚLÁVÁNÍ VE SVĚTĚ

Pařížský ústav – r. 1784

Valentin Haüy

narozen 13. 11. 1745

řemesla, hudba, nauka

spoluzakladatel ostatních evropských ústavů

Vídeňský ústav - r. 1804

Johann. W. Klein

začínal s jedním žákem

VZDĚLÁVÁNÍ V ČESKÝCH ZEMÍCH I

Hradčanský ústav – r. 1807

Aloys Klár - filolog a vysokoškolský učitel

Klárův ústav – r. 1832 – pro dospělé, příprava na řemesla

syn Alois Pavel Klár

vnuk Rudolf Mária Klár (založil MŠ pro nevidomé děti a útulnu pro nevidomé dívky)

VZDĚLÁVÁNÍ V ČESKÝCH ZEMÍCH II

Ústav v Brně – r. 1835 → Moravskoslezský ústav (1843/1846)

Jan Nepomuk František Rafael Beitzl

Deylův ústav – r. 1910

lékař **Jan Deyl** → Konzervatoř Jana Deyla a střední škola pro zrakově postižené
vyučováno v ČJ

PÍSMO – RELIÉFNÍ LATINKA

vyřezávaná latinka do dřeva rydlím – Franciscus Lucas (16. stol.)

hustý inkoust, vosková podložka, šablona

Valentin Haüy - reliéfní latinka i zkratkopis

Johann Wilhelm Klein

jehlová/propichovaná latinka (1809)

Kleinova propichovaná latinka (1809)

PÍSMO- RELIÉFNÍ BODY

- **Francesco Lana Terzi**
 - italský mnich (17. stol.)
 - reliéfní linie a body
- **Charles Barbier**
 - r. 1815 – návrh na tzv. noční písmo
 - 12 bodů

Louis Braille (1809-1852)

nevidomý, chovanec Pařížského ústavu

r. 1825 - soutěž o hudební notaci – šestibodový notopis

vycházel z písma Charlese Barbiera

1827/1829 - předložil ucelené písmo

rozměry pro břicho ukazováku, možné použít v mnoha jazycích, notopis, matematický zápis

r. 1850 - písmo přijato v ústavu, **celosvětově až ve 20. stol.**

VÝVOJ A TRENDY ve 20. stol. a 21. stol. V ČR

Péče o slabozraké osoby a s binokulárními poruchami

MUDr. Václav Vejdovský – škola pro slabozraké v Litovli (1954)

ortoptická škola – Kroměříž (1950)

Prostorová orientace a samostatný pohyb, péče o později osleplé a seniory (1976)

Pavel Wiener a Ján Jesenský

Raná péče (1990) – Terezie Hradilková a Markéta Skalická (zraková stimulace)

Koncepce péče o hluchoslepy (1994)– Libuše Ludíková, Eva Souralová

Podpora vysokoškolských studentů (2000)– Petr Peňáz

Zraková terapie (2004) – Dagmar Moravcová, Markéta Skalická

ANATOMIE ZRAKOVÉHO ORGÁNU

Periferní část zrakového orgánu

oční bulby

přídavné orgány – víčka, slzné ústrojí, svaly

Zraková dráha - zrakový nerv - (II. hlavový nerv)

- chiasma opticum – složité překřížení
- větší část do jádra (corpus geniculatum laterale) a menší část do mozkového kmene a asociativních oblastí

Zrakové centrum

týlní lalok

částečně také ve spánkovém a temenním laloku

PERIFERNÍ ČÁST OKA

oční bulby

očnice

přídavné orgány

víčka – ochrana, spojivka

slzné ústrojí – slzotvorná a slzoodvodná část

okohybné svaly – na každém oku 6 svalů

ZRAKOVÁ DRÁHA A ZRAKOVÉ CENTRUM

Zrakový nerv

Vlákna z vnitřních polovin sítnice se po výstupu z očnice kříží v chiasma opticum

Větší část do korových center

Vyšší zraková dráha

Korová centra mozku

Zpracují nervové vzruchy ve zrakový vjem a uvědomění si viděného

Zpracují vjemy z obou očí – prostorové vidění

Další centra mozkové kůry a asociativní oblasti raková dráha

ČÁSTI OKA

bělima – udržuje tvar, vpředu do rohovky, vzadu otvor - zrakový nerv

živnatka – výživa, vzadu cévnatka, vpředu přechází do řasnatého tělíska a pak se odchlípuje jako **duhovka** (přední komora, zadní komora, zornice), za duhovkou čočka

sítnice – zrakové buňky

tyčinky – 130 mil., ČB vidění, šero

čípky -7 mil., barvy, ostré vidění, **žlutá skvrna** (makula)

slepá skvrna (papila)

ZRAKOVÉ FUNKCE A JEJICH VYŠETŘENÍ

ZRAKOVÉ FUNKCE

Zraková ostrost

Zorné pole

Barvocit

Kontrastní citlivost

Adaptace na tmou a osvětlení

Binokulární vidění a prostorové vidění

Akomodace a konvergence

ZRAKOVÁ OSTROST

Visus centralis neboli centrální zraková ostrost

schopnost oka jasně a ostře vnímat předměty a jejich detaily

k vyšetření slouží optotypy

správný vizus 6/6=1

ZORNÉ POLE

zorné pole je součet všech bodů, které se zobrazují na sítnici při fixujícím oku

překrývání obou očí v rozsahu 60° překrývají → prostorové vidění

Vyšetřuje se Amslerovou mřížkou, perimetrem

ZRAKOVÉ VADY

Etiologie zrakových vad

ČR - 60-100 tis. osob se zrakovým postižením, 10% nevidomých, 60% nad 60 let

podle doby vzniku

Vrozené a dědičné

Exogenní

Endogenní (dědičné) - 20% vrozených vad

Získané

Celková onemocnění

Úrazy

REFRAKČNÍ VADY

samostatně nebo součást jiných očních chorob

těžká krátkozrakost (myopia gravis) – myopie od -8 D a více, doprovázena dalšími projevy a problémy

Hypermetropie

Myopie

Astigmatismus

RETINOPATIE NEDONOŠENÝCH (ROP)

ve vyspělých zemích – vedoucí pozice v příčině slepoty dětí

onemocnění předčasně narozených dětí umístěných v inkubátoru

nezralá sítnice reaguje na hypoxii – po vysazení kyslíku v inkubátoru, následek pneumopatií, krvácení v sítnici a sklivci

SÍTNICOVÉ DEGENERACE v dětském věku

nezánětlivá onemocnění sítnice – vrozené, získané (můžeme sem řadit i ROP)

pigmentová degenerace sítnice

dědičná, zač. jako šeroslepost, zužování zorného pole, v dospělosti slepota

juvenilní makulární degenerace

dědičné, projevuje se v dětství

poškození centrálního vidění (skotom)

periferní vidění zachováno

ŠEDÝ ZÁKAL

Katarakta

zákal oční čočky, totální nebo částečný

kongenitální katarakta

součást syndromů, dědičnost, vrozené příčiny

sekundární katarakta/v pozdějším věku - nejčastější příčina slepoty v rozvojových zemích

ZELENÝ ZÁKAL

Glaukom

jedna z nejčastějších příčin slepoty ve vyspělých zemích

zvýšený nitrooční tlak, zhoršená výživa zrakového nervu, tlak na čočku - zkalená

ztráta periferního vidění, následně i centrální zrakové ostrosti

kongenitální glaukom – dědičný, vrozený

ATROFIE ZRAKOVÉHO NERVU

funkční porucha

degenerace nervové tkáně zrakového nervu

dědičnost, úraz, tumory, postižení CNS, intoxikace

často součást kombinovaného postižení, DMO, LMD

snížení zrakové ostrosti od slabozrakosti až po nevidomost, nystagmus, ztráta barvocitu

ALBINISMUS

vrozená dědičná vada

nedostatek melaninu v těle i v očích

pigment chybí i v duhovce

zraková ostrost snížena na slabozrakost

nystagmus, světloplachost

NYSTAGMUS

bezděčné rytmické pohyby očí v jednom nebo více pohledových směrech

porucha inervace okohybných svalů

vrozený nystagmus

neurologická odpověď na zhoršenou nebo úplnou nemožnost fixace

katarakta, ROP, albinismus, atrofie

KORTIKÁLNÍ POSTIŽENÍ ZRAKU (CVI –CORTICAL VISUAL IMPAIRMENT)

Funkční porucha

Proměnlivé užívání zraku, osoba nerozeznává obličej nebo barvy, tvary, písmena

KATEGORIE OSOB SE ZRAKOVÝM POSTIŽENÍM

Různá kritéria pro klasifikace a kategorie

stupeň zrakového postižení

doba a příčina vzniku

postižení zrakových funkcí

místo poškození

další

STUPEŇ ZRAKOVÉ VADY

podle binokulární zrakové ostrosti do dálky s optimální korekcí

podle rozsahu zorného pole

KATEGORIE OSOB SE ZRAKOVÝM POSTIŽENÍM DLE STUPNĚ ZRAKOVÉ VADY - pro posudkové účely v ČR (Řehořová In Dotřel, 2006)

tabulka

Osoby slabozraké

omezení a deformace zrakové percepce

problémy s poznáváním a sociálními vztahy

problémy v samostatném pohybu a prostorové orientaci

velký důraz na reedukace, korekce, optika

výuka – zraková hygiena, omezení námahy, zvětšené písmo, úprava osvětlení , optické pomůcky

Osoby s těžce slabým zrakem/ zbytky zraku

rozpoznávají prsty před očima s brýlovou korekcí, s pomůckami čtou plakátové písmo

dvě skupiny

inklinující k využívání kompenzačních smyslů

Inklinující využívání zraku

maximální reedukace zraku!!!

při POSP – bílá hůl

výuka - osvojení obou technik čtení a psaní

Osoby nevidomé

problémy se zrakovými informacemi, informace získávají kompenzačními smysly

problémy s poznávacími procesy, grafickým výkonem, socializací, POSP

kompenzace verbálně – verbalismus

výuka – zaměřena také na oblasti specifických dovedností

kompenzační smysly

Braillovo písmo

výcvik POSP

kompenzační pomůcky

sociální dovednosti včetně sebeobslužných

- **VLIV ZRAKOVÉ VADY NA VÝVOJ OSOBNOSTI ZRAKOVĚ POSTIŽENÉHO ČLOVĚKA**

- **Faktory doby vzniku zrakové vady**
- primární změny a sekundární změny ovlivňují fyzický i psychický vývoj člověka
- důležitý je stupeň vady a jeho kompenzace
- vytvoření adekvátních představ o okolním světě
- zformování osobnosti
- subjektivní zpracování zátěže a postoje blízkých – **akceptace vady** (vrozená vada, později vzniklá vada, pozvolná ztráta zraku)

- **Rodina dítěte se zrakovým postižením**
- narození dítěte s postižením – velká zátěž
- fáze přijetí statutu rodiče s postižením
 - šok a popření
 - postupná akceptace a vyrovnávání se s problémem
 - fáze realismu
 - plná akceptace

- sourozenci

- **Ztráta zraku v dospělém a seniorském věku**
- Kritérium věku
- Charakter vady - progresivní, pozvolná, náhlá ztráta
- trauma, nevratná ztráta kompetencí
- reakce na oslepnutí
 - šok, deprese, akceptace zrakové ztráty
- v seniorském věku
 - postižení jednotlivých zrakových funkcí
 - Pomalejší zpracování informací
 - výrazné riziko **rezignace a sociální izolace**

- **Akceptace vady**
- přijetí, osvojení všech životních možností a omezení souvisejících s postižením
- Souvisí se sebepojetím – vnímáním sebe sama
- u dětí akceptace rodiči → akceptace sebou samým
- nonakceptace/inakceptace
 - extrém zveličování (hyperprotektivní přístup)
 - extrém popírání (nepřiměřeně náročný přístup, ambiciózní přístup)
 - Stigmatizace dítěte

- **Vývoj osobnosti těžce zrakově postiženého dítěte**
- kognitivní vývoj
- sociální vývoj
- pohybový vývoj

- **Kognitivní vývoj, myšlení a řeč**

- senzorická deprivace – snížení aktivační úrovně
- omezení pohybu a aktivity
- omezení poznávacích schopností - zrakové, hmatové a sluchové vnímání
- koncentrace pozornosti
- trénink paměti
- nedostatek smyslové zkušenosti → narušení diferenciací představ → specifika v myšlení
- řeč
 - kompenzační funkce – verbalismy
 - kognitivní a komunikační funkce

- **Pohybový vývoj**

- omezení aktivity a pohybu
- opožděný vývoj
- přeskočení fází
- hypotonie, špatné držení těla, rotace chodidel, nakloněná hlava
- automatismy
- důležitý výcvik orientace a samostatného pohybu

- **Socializace**

- socializace/sociální kompetence
- rodina, školní prostředí, zaměstnání
- omezení vizuálního kontaktu
- nemožnost učení nápodobou
- větší závislost na ostatních
- obtíže v sociálních situacích a jejich trénink

- **Raná péče**
- **Raná péče** - soustava služeb a programů poskytovaných ohroženým dětem a dětem se zdravotním postižením a jejich rodinám
- **Cílem** - předcházet postižení, eliminovat nebo zmírnit jeho důsledky a poskytnout rodině, dítěti i společnosti předpoklady sociální integrace

- **Střediska rané péče**
- zřizována Společností pro ranou péči se sídlem v Praze
- Zákon o sociálních službách č. 108/2006
- 7 středisek – Praha, Brno, Ostrava, Olomouc, České Budějovice, Liberec, Plzeň
- klienti
 - rodiny s dětmi se zrakovým postižením (0-4 roky)
 - rodiny s dětmi se zrakovým a **kombinovaným postižením** (0-7 let), tvoří cca. **80% klientely**

- **Formy a programy rané péče**
- návštěvy v rodinách
- ambulantní návštěvy v SRP
- týdenní rehabilitační pobyty
- setkávání rodičů/odborné semináře

- (www.ranapece.cz)

- **Zraková stimulace**
- metodika rozvoje těžce postiženého zraku dítěte v raném věku a využívání zbylého vidění
- úprava prostředí a nácvik využívání zraku
- fáze zrakové stimulace
 - motivační
 - uvědomovací – lokalizace
 - fixační
 - přenášení pozornosti

- sledování předmětu v pohybu
 - skenování
 - uchopování (koordinace oko-ruka)
 - symbolická
- **Zraková stimulace a pomůcky**
 - <http://www.ceskatelevize.cz/ivysilani/210562221700006-klic/>
 - <http://www.ranapece.cz/index.php/cs/stimulace-zraku/ukazky-vyuivanych-pomcek.html>
- **REEDUKACE ZRAKU U DĚTÍ S NARUŠENÝM BINOKULÁRNÍM VIDĚNÍM**
- **Vývoj binokulárních reflexů**
 - **jednoduché binokulární vidění**
 - schopnost vidět oběma očima pozorovaný předmět jednoduše
 - 2. měsíc – binokulární fixační reflex (**superpozice**)
 - 6. měsíc – reflex **fúze** (v mozkové kůře)
 - 1. rok – rozvoj prostorového a hloubkového vidění (**stereopse**)
 - Do 6. roku – stabilizace reflexů
- **Patologie binokulárního vidění**
 - Porucha v etapách vývoje JBV →
 - Šilhání
 - Tupozrakost
 - Anomální retinální korespondence

(Hromádková, 1995)

- **Šilhání (strabismus)**

- stav, kdy při fixaci určitého předmětu na blízko nebo do dálky se osy vidění neprotínají v témže bodě
- dědičnost, syndromy
- Nejčastěji se v předškolním věku objevuje **konkomitující strabismus** (5% předšk. dětí)
 - konvergentní (ezotropie)
 - divergentní (exotropie)

- Konkomitující strabismus

- A. Konvergentní

- B. Divergentní (méně častý, 25% všech strabismů)

- C. Sursumvergentní

- **Tupozrakost (amblyopie)**

- snížení zrakové ostrosti různého stupně při normálním anatomickém nálezu na oku
 - kongenitální (nystagmus)
 - ex anopsia (zkalení optických prostředí, okluzní)
 - při strabismu (při útlumu fovey)

- **Anomální retinální korespondence (ARK)**

- u 60% strabujících dětí
- místo nejostřejšího vidění převzala jiná oblast na sítnici
- při dobré zrakové ostrosti a malé úchylce šilhání nebo malé amblyopii jednoho oka

- **Medicínská péče**

- včasná diagnostika
- úspěšnost léčby omezena **6.-7.rokem**

- **léčba strabismu**

- **brýlová korekce** (celodenní nošení?)

- **okluze a pleoptika**
 - **operace** (cca u 50% dětí se strabismem)
 - **ortoptika**
-
- **Okluze a pleoptika**
 - **pleoptika** – léčba tupozrakosti – úspěšnost v předškolním věku
 - správná brýlová korekce nebo atropinizace
 - **okluze**
 - zakrytí vedoucího oka a zmenšení útlumu nezakrytého
 - náplastová nebo brýlová, čočky
-
- **Aktivní pleoptika**
 - tupozraké oko **aktivně** provádí úkoly na blízko s pomocí hmatu, sluchu a paměti
 - Provádí se doma, ortopticko-pleoptické cvičebny, třídy pro děti s poruchami binokulárního vidění
 - sestavování stavebnic, mozaiky, obkreslování, vypichování, navlékání korálků, modelování
 - přístroje – lokalizátor, korektor,
-
- **Lokalizátor, korektor**
 - Dítě zakrývá prstem otvory v desce, které speciální pedagog nebo ortoptista rozsvěcuje
-
- **Korektor**
 - Po lokalizátoru může dítě pracovat na korektoru.
 - Kovová tužka na kovové desce, při přetáhnutí světelný a zvukový signál.
-
- **Vypichování**
 - Aktivní pleoptické cvičení - vypichování

▪ **Pasivní pleoptika**

- převážně u dětí s excentrickou fixací
- přístroj CAM stimulátor
 - dítě sleduje černobílý terč CAM stimulátoru (otáčka 1 min.)
 - 7 terčů se zmenšujícími se šachovnicemi
- Campbellův zrakový stimulátor
- Campbellův zrakový stimulátor - CAM
- Cvičení amblyopie, sledování kotouče, udržení pozornosti

▪ **Ortoptika**

- soubor metod obnovujících **porušené binokulární vidění**
- Princip – odtlumování a cvičení superpozice, fúze, pohyblivosti, konvergence, akomodace
- nejdůležitější přístroje – troposkop, cheiroskop

▪ **Troposkop**

- Do tubusů se vkládají obrázky, které dítě očima spojuje.
- Synoptofor (modernější forma troposkopu)
- Nejdůležitější diagnostický a terapeutický ortoptický přístroj sloužící k odtlumování, cvičení superpozice, cvičení fúze, cvičení šířky fúze, cvičení stereopse

▪ **Cheiroskop**

- Dítě pracuje na cheiroskopu
- Do svislé předložky je zasunut obrázek, na vodorovné podložce dítě maluje. Přes okuláry s čočkami dítě vidí jedním okem předlohu, druhým papír na podložce.

- **SPECIÁLNÍ POMŮCKY PRO ŽÁKY SE ZRAKOVÝM POSTIŽENÍM**

- **Úhrada pomůcek a poradenství k pomůckám**

- zdravotní pojišťovna
- sociální fondy
- Speciálněpedagogická centra
- Tyfloservis, o.p.s., Tyflokabinet, o.p.s., TyfloCentrum, o.p.s.
- Střediska pro pomoc vysokošolským studentům s postižením

- **Klasifikace pomůcek**

- dle stupně postižení (pro nevidomé, slabozraké, s bin. poruchami)
- dle školních předmětů
- *optické, neoptické, elektronické*
- dle náročnosti zácvičku (jednoduché, náročné)
- optické, neoptické, elektronické

- **Optické pomůcky**

- Lupy
 - Ruční
 - Stojánkové
 - Hyperokuláry
 - Předsádkové lupy
- Dalekohledové systémy
 - Monokuláry
 - Binokuláry
- Filtrové brýle
- Dalekohledové systémy

- **Neoptické pomůcky**

- Školní pomůcky
- Pomůcky pro sebeobsahu
- Pomůcky pro POSP, atd.

- **Elektronické pomůcky**

- Zvětšovače a odečítače obrazovky

(počítač se skenerem a příslušným softwarem)

- Braillské zobrazovače (braillské řádky)
- Elektronické přenosné zápisníky
- Kamerové lupy (televizní, digitální) <http://www.sagitta.cz>

- Počítač s hlasovým výstupem
- <http://www.pristupnost.cz/screen-readery/>

- Braillské zobrazovače
- <http://www.pristupnost.cz/braillske-radky/>

- **FORMY VZDĚLÁVÁNÍ ŽÁKŮ SE ZRAKOVÝM POSTIŽENÍM**

- **Výběr formy**

- Hlediska pro výběr vzdělávání
 - osobnostní rysy dítěte
 - druh a stupeň vady zraku, přidružené postižení
 - vybavení školy (materiální i personální)
 - umístění školy

- akceptace vady mladého člověka rodinou
- Složky školní zralosti – v případě integr. Vzdělávání na základní škole
- Formy speciálního vzdělávání
- **Vyhláška MŠMT č. 73/2005, Sb.** o vzdělávání dětí, žáků a studentů se speciálními vzdělávacími potřebami a dětí, žáků a studentů mimořádně nadaných, , ve znění vyhlášky č. 147/2011
- formy speciálního vzdělávání dány vyhláškou
 - individuální integrace - **běžná škola**
 - skupinová integrace - **speciální třída při běžné škole**
 - speciální škola - **škola pro zrakově postižené**
 - kombinace výše uvedených
- **Speciálně pedagogické centrum pro zrakově postižené žáky**
- **Vyhláška MŠMT č. 72/2005** o poskytování poradenských služeb ve školách a školských poradenských zařízeních, ve znění vyhlášky č. 116/2011
- **speciálně pedagogické centrum** je školské poradenské zařízení
- **Kurikula pro vzdělávání**
- Rámcový vzdělávací program pro předškolní vzdělávání, základní a střední vzdělávání
 - klíčové kompetence
 - specifické kompetence (komunikační a sociální dovednosti, výcvik smyslů, nácvik POSP, , sebeobsluha)
- Školní vzdělávací programy
- **Školy pro zrakově postižené**
- Stanoveny vyhláškou č. 73/2005 , ve znění vyhlášky č. 147/2011
- předměty speciálně pedagogické péče zařazeny v ŠVP - podpora specifických kompetencí
- Praha, Brno, Litovel, Plzeň, Opava

- **Integrované vzdělávání**
- podpora **speciálně pedagogického centra pro žáky se zrakovým postižením**
- faktory úspěšné integrace
 - týmová práce učitelů
 - žák s postižením
 - spolužáci
 - rodiče
 - ostatní odborníci (asistent pedagoga,...)

- **Podpůrná opatření při výuce žáka integrovaného i žáka ve škole pro zrakově postižené žáky**
- informovanost učitele a spolužáků o problému postižení, sdělení samotného žáka
- podmínky pro práci
- správné osvětlení a optimální pracovní místo
- začlenění do aktivit třídy, využití dramatu a dalších alternativních výukových metod
- verbalizace, názornost, úprava textů, změna požadavků na zrakovou práci

- **Specifika výuky žáka se zrakovým postižením**
- Jazyková výuka a humanitní předměty
 - výcvik paměti a technika zápisu, třídění informací
 - volba správného komunikačního prostředku a práce s textem
- Přírodní vědy
 - Modely, reliéfní obrázky
 - Speciální sady a pomůcky
 - Audiovizuální nahrávky
 - Zvýraznění kontur, překrývání barevnými foliemi
 - Zpětná projekce
- Estetické vědy – viz. CD Loretánská

- Tělesná výchova
 - informovanost o diagnóze a omezeních z toho vyplývajících

- **Současný přehled středních škol pro zrakově postižené I**

- **Gymnázium pro zrakově postižené a střední odborná škola pro zrakově postižené (Praha)**
 - gymnázium
 - obchodní akademie
 - obchodní škola

- **Střední škola Aloyse Klara (Praha)**
 - keramická výroba
 - kartáčnické a košíkařské práce
 - Keramik
 - Čalouník
 - Knihař
 - rekondiční a sportovní masér
 - textilní výtvarnictví
 - **Současný přehled středních škol pro zrakově postižené II**

- **Konzervatoř Jana Deyla a střední škola pro zrakově postižené (Praha)**
 - Hudba
 - Zpěv
 - ladění klavírů a hudebně kulturní činnost

- **Praktická škola při Škole Jaroslava Ježka**

- **Střední škola, základní škola a mateřská škola pro zrakově postižené (Brno)**
 - obchodní akademie
 - sociální péče
 - masér sportovní a rekondiční masér
 - práce ve zdravotnických zařízeních, tkalcovské práce

- **Vzdělávání studentů se zrakovým postižením na vysoké škole**
- zvyšuje se počet vysokoškolských studentů se zrakovým postižením
- podpora středisek pro pomoc studentům s postižením (Carolina, Teiresiás, atd.)
- <http://www.teiresias.muni.cz/?chapter=2-4>

- Děkuji za pozornost!
- <http://www.ceskatelevize.cz/ivysilani/1096056775-pomahejme-si/21055211308/>

SLUŽBY SOCIÁLNÍ REHABILITACE OBČANŮM SE ZRAKOVÝM POSTIŽENÍM NAD 15 LET

Ztráta a omezení zraku v dospělém a seniorském věku

věková pásma

progresivní/pozvolná nebo náhlá ztráta

trauma, nevratná ztráta kompetencí

reakce na oslepnutí

šok, deprese, akceptace ztráty

v seniorském věku

postižení jednotlivých zrakových fcí

rychlosti zpracování informací

výrazné riziko **rezignace a sociální izolace**

Sociální rehabilitace

Zákon č. 108/2006 Sb., o sociálních službách

služby sociálního poradenství, služby sociální péče, služby sociální prevence

terénní, ambulantní, pobytové

Organizace sociální rehabilitace pro ZP občany v ČR

Sjednocená organizace nevidomých a slabozrakých

Tyfloservis, o.p.s.

Krajská TyfloCentra, o.p.s.

Pobytové rekvalifikační a rehabilitační středisko Dědina, o.p.s.

Domovy pro zrakově postižené občany (dříve ÚSP)

Programy sociální rehabilitace pro občany se zrakovým postižením

(www.braillnet.cz/sons/transformace)

Sociální rehabilitace I

Sociální rehabilitace II

Další služby

Ostatní činnosti

SONS

Sociální rehabilitace I – základní sociální rehabilitace

- nácvik POSP
- sebeobsluha, stolování, hygiena
- čtení a psaní Brailleova písma
- nácvik používání náhradních smyslů
- Tyfloservis, Dědina

CELOROČNÍ POBYTOVÁ ZAŘÍZENÍ PRO DOSPĚLÉ OBČANY SE V ČR

Dům sv. Cyrila a Metoděje pro zrakově postižené ve Vlašovičkách u Opavy

služby chráněného bydlení a sociální rehabilitace a chráněná dílna

cílovou skupinou dospělí, TZP nebo lehce mentálně postižení občané z celé ČR

(<http://www.charitaopava.cz/?page=texty&id=14&lgen=11>)

Ústav sociální péče pro zrakově postižené v Brně-Chrlicích

sociální a zdravotní služby lidem nad 18 let se ZP, ZP a SP závislých na pomoci cizích osob

pobytová a odlehčovací služba (www.uspchrlice.cz)

Domov pro zrakově postižené Palata v Praze

cílová skupina senioři se ZP, jež nejsou schopni samostatného života ve vlastním domácím prostředí a kterým nemůže ani rodina takovou existenci zajistit

aktivizace osob (www.palata.cz)

PŘEJI ÚSPĚŠNÉ ZAKONČENÍ PŘEDMĚTU!